

Fagerholm var en trogen gäst på Finlands svenska arbetarförbund kongresser. Här flankeras han av artikelförfattaren Jacob Söderman och Arvo Salo från partistyrelsen.

KAF till heders

Min första förbunds kongress upplevde jag i Pargas 1971. Det var en kongress som mycket kom att domineras av alla unga magistrar och jurister, som kommit med i rörelsen i slutet på 60 talet som en svallvåg av vänsterradikalismen. Karl-August Fagerholm brukade närvara vid alla kongresser som en aktad och beundrad veteran. I något skede brukade han hålla ett kort uppskattat anförande.

Lars D Eriksson, som hade besökt Jugoslavien och Albanien, höll ett kongressinlägg där han prisade arbetarnas ställning på arbetsplatserna. Där förekom, visste han berätta, en slags välfungerande arbetarautonomi. I talets slutskede gav han sej på Fagerholm, som i Nya Pressen hade vädrat, som Lars D såg på saken, konservativa och kätterska åsikter. KAF skulle, om jag minns rätt, vid ett tillfälle i Tenala ha sagt på tal om händelserna 1918 "... att det var bästa att det slutade som det slutade. Annars skulle vi nog inte stå här och tala fritt". Det menade Lars D var väl grovt tilltaget. Kongressen blev allvarlig.

KAF bad om ordet. Han inledde med sina gratulationer till arrangörerna och sina välgångsönskningar till förbundet. Valet hade gått bra och med alla nya medlemmar kunde man inte mera, såsom tidigare beteckna Arbetarförbundet som världens åttonde underverk: en stillastående rörelse.

Det gick ju livligt till och blåste friska vindar kring förbundet. Sedan övergick han till Lars D:s inlägg, klargjorde vad han egentligen sagt och summerade:

"Under hela mitt politiska liv har jag arbetat för att den finska arbetaren skall komma till samma levnadsstandard, ha samma möjligheter som våra svenska kamrater. Så höll han paus inför den andäktigt lyssnande kongressen och tillade:

"Om vi lyckas med det kamrater, så är jag redo att tillsammans med Lars D Eriksson, arbeta vidare för att nå t.o.m. albansk nivå."

Kongressen inklusive Lars D:s många supportrar applåderade kraftigt, ja rentav jublade över den finurliga slutpoängen.

Det var KAF det: en klar ideologisk linje, klassisk nordisk socialdemokrati men med en skärpa i repliken när han blev attackerad.

När jag valdes till förbundsordförande på förbundskongressen i Ekenäs 1976 visste jag inte riktigt hur jag skulle bete mej i relation till Fagerholm. Jag kom från en annan generation och hade annan bakgrund. Jag blev visserligen inbjuden till fin supé som ordnades när han fyllde 75, men så mycket annan kontakt blev det inte. KAF skrev alltid ett uppmuntrande kåseri i Arbetarbladet före valrörelserna under signaturen Friman. Dessutom besökte han kongresserna och sin egen förenings olika aktiviteter. Därför blev jag ganska glad när jag en dag fick en kallelse att besöka KAF i hans hem på Tempelgatan. När jag kom dit blev jag förvånad. KAF visade en mäkta sur min och general Grönvall var på plats. Ingenting serverades. KAF plockade fram en motion till partikongressen från Arbetarförbundet, där vi inspirerade av det svenska partiet föreslog att man skulle avskaffa traditionen med att dela ut ordnar och medaljer. I vår revolutionära yra hade vi inte lagt märke till att KAF basade för den höga kommission som beslöt om utdelande av ordnar och medaljer. Generalen var hans trogna sekreterare.

KAF var förgrymmad. Han menade att utdelandet under deras tid hade demokratiserats betydligt och även vanliga människor kom i åtanke. När jag inte såg tillräckligt övertygad ut tillade han: -Intet har hindrat Dej att mottaga en medalj heller...! Den tiden fick alla som varit ministrar automatiskt motta en hög utmärkelse, så även jag för att ha varit justitieminister i 29 dagar hösten 1971. Nåja, epilogen blev att partikongressen inte tog motionen på full allvar. KAF och Grönvall kunde fortsätta och glädja folk med medaljer och ordnar.

Jag lyckades sedan utnyttja detta sammanträffande till mer regelbundna besök hos KAF. Jag tror han var den som i ett tidigt skede övertygade mej om att partiet måste ställa upp Mauno Koivisto som presidentkandidat.

- Han är nog litet obeslutsam ibland, men den enda som kan tänkas bli vald.

KAF:s nordiska hållning och konsekvens övertygade mej om det ständiga behovet av nordiskt socialdemokratiskt samarbete. Måtte detta löpa väl i Norden även idag.

Troligen fick jag även impulser till hur man skulle bygga upp tal och gå in i replikskiften. På den punkten var mina företrädare KAF och Basse Lindeman skickliga. Deras kåserier var inte oävna heller. KAF var säkert ganska orolig för hur våra radikala utspel skulle mottas i Svenskfinland, men när det gick bra i val efter val höll han sig lugn.

Den enda gången han öppet visade irritation med oss akademiker gällde det Arbetarbladet. Yrsa Stenius skrev långa ledare. Hennes analys var alltid riktig och klok, tyckte jag, men hennes satser var långa och krångliga. Hon hade ett aldrig sinande lager av utländska ord. En gång sa KAF mäkta surt:

-Har Du hört att ABL skall ge ut ett jubileumsnummer. Till jubileets ära har Stenius lovat använda sig av några svenska ord i sin ledare. Vi smålog nog fastän det inte var riktigt snällt sagt.

När KAFs älskade Judith avled efter en längre sjukdom organiserade den humana och omtänksamma Calle Öhman att vi som kände Fagerholm bl.a. Ralf Friberg, Ulf Sundqvist,

Basse Lindeman, Torsten Steinby, jag och några andra bjöd KAF på lunch nu och då.

Från de luncherna minns jag att han ofta ville att vi skulle dricka riesling. Nu när jag bor i Strasbourg, huvudstaden i Elsass, och kan dricka en ypperlig riesling till god mat minns jag ofta KAF, förbundets största namn, en nordist och parlamentariker som var något att hålla i hand i republiken när åskan gick. En stor statsman helt enkelt.

Jag får lov att bekänna att jag nog också minns honom för hans goda tal, fina repliker och befriande humor.

Jacob Söderman

Fagerholm var ett populärt föremål för karikatyrtecknare.